

מנחם אב התשפ"ד
שבת מברכים חודש אלול
מפטיר עֲנִיָּה סְעָרָה

לעילוי נשמה
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

פרשת ראה

עלון חידושי תורה ופרפראות מ'א' ועד ת' על פרשת השבוע ועניינא דיומא ממפרשי ומדרשי חז"ל
התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

מולד חודש אלול יהיה ביום שלישי בשעה 14, 37 דקות ו 12 חלקים

בפרשת ראה 126 פסוקים = אלמנה, בחנוני

בפרשה 55 מצוות, מתוכן 17 מצוות עשה, ו-38 מצוות לא תעשה. (ספר החינוך)

עשה: לאבד ע"ז ומשמשיה • להקריב קרבנות ברגל הראשון • להקריב הקרבנות בבית הבחירה • פדיית קדשים שנפל בהם מום • שחיטה • להביא הקרבן מחו"ל לבית הבחירה • חקירת העדים היטב • הריגת אנשי עיר הנדחת ושריפתה • בדיקת סימני העוף • הפרשת מעשר שני ואכילתו בירושלים • הפרשת מעשר עני • נגישת הנכרי • שמיטת כספים • צדקה • הענקת מתנות לעבד עברי • שמחה ברגל • ראייה ברגל במקדש. לא תעשה: שלא למחות שם קדוש • שלא להעלות קדשים בחוץ • שלא לאכול מעשר שני של דגן חוץ לירושלים • שלא לאכול מע"ש של תירוש חוץ לירושלים • שלא לאכול מע"ש של יצהר חוץ לירושלים • שלא לאכול בכור חוץ לירושלים • שלא לאכול בשר העולה • שלא לאכול בשר קדשים קלים קודם זריקת הדם • שלא לאכול ביכורים קודם הנחתם בעזרה • שלא למנוע מן הלויים מתנותיהם ולשמחם ברגל • שלא לאכול אבר מן החי • שלא לגרוע ממצוות התורה • שלא לשמוע ממתנבא בשם ע"ז • שלא לאהוב המסית • שלא לעזוב השנאה מן המסית • שלא להציל המסית • שלא ללמד זכות על המסית • שלא ישתוק מללמד חובה על המסית • שלא להסית לע"ז • שלא לבנות עיר הנדחת • שלא ליהנות מממון עיר הנדחת • שלא להתגודד • שלא לעשות קרחה על מת • שלא לאכול פסולי המוקדשין • שלא לאכול חלב טמא ושרץ העוף • שלא לאכול נבלה • שלא לתבוע הלואה שעבר עליה שביעית • שלא לימנע מלהחיות העני • שלא נמנע מלהלוות לעני מפני השמיטה • שלא לשלח עבד עברי ריקם • שלא לעבוד בקדשים • שלא לגזוז את הקדשים • שלא לאכול חמץ אחר צות • שלא להותיר מבשר החגיגה • שלא להקריב פסח בבמת יחיד • שלא לעלות לרגל ריקם בלא קרבן.

מפטיר בספר ישעיהו פרק נ"ד ועד פרק נ"ה. בפרשת נח קוראים את כל ההפטרות. בפרשת ראה קוראים את חציה השני מפרק נ"ד פסוק יא ואילו בפרשת כי תצא קוראים את חציה הראשון המתחיל במילים 'יוני עקרה' ועד פסוק י'. המשך פרק נ"ה משמש כהפטרות לתעניות ציבור בתפלת מנחה (צום גדליה, עשרה בטבת, תענית אסתר, י"ז בתמוז ותשעה באב).

מראש חודש אלול ואילך מתחילים ימי רצון שאז עלה משה רבינו ע"ה לקבל לוחות אחרונות, והובא בטור (או"ח סימן תקפ"א בשם פרקי דר"א) שאז העבירו שופר במחנה, ולכן תקנו שיהיו תוקעין בראש חודש אלול, כיון שתוקעין בשופר הוא עולה ומהפך מדת הדין למדת הרחמים. ואח"כ תוקעין בכל החודש להזהיר על התשובה שאז הם ימי רצון, ולכן מתחילים לומר מזמור כ"ז בתהלים לְדָוִד - הַהוֹדוּ אֱלֹהִים בְּרֵאשִׁית יְשׁוּעֵי בְּיָמֵי הַכִּיפּוּרִים, בו נרמז שבאלול צריך לתקן מעשיו. וכן לולא אותיות אלול (פרי צדיק).

שבת מברכים חודש אלול - כתב רבי ישראל ליפקין מס'לנט: מלפנים כאשר ידעתי כל איש אחזתו פלצות מקול הקורא קדוש אלול, החרדה הלזו נשאה פריה להתקרב לעבודתו ויתברך שמו, איש לפי ערכו - אכן לא לפי מושכל. הראשון, אשר להאיש אשר בכל השנה נתרחק מעבודתו ית"ש, הלבשנו הפחד והדאגה יותר מאימת הדין. אשר רק התורה והמע"ט המה התריס מהפורענות ר"ל, ונחפוץ היתה, שינוי המעשה לטובה, התראה בכפלים, בהאיש אשר כל השנה אחז דרכו בקדש - לפי ערכו - מהאיש אשר כל השנה הלך חשכים באין נוגה - לפי ערכו. (אור ישראל מכתבים יז)
רְאֵה אֲנֹכִי נִתְּן לַפְּנִימָה הַיּוֹם בְּרָקָה וְקִלְקָלָה. (יא כו) אֲנֹכִי בְּגִמְטְרִיא כְּסָא וּבְגִמְטְרִיא מְהוּל (81) אין אדם זוכה לראות פני שכינה ולנוח תחת כסא הכבוד אלא מי שהוא נימול. ומקיים מה שכתוב בלוחות הברית הוא זוכה למעלה הזאת. ד"א רְאֵה בְּמִילוּי רִי"ש אֶל"ף ה"א, כלומר ראש אֶלְף שֶׁלךְ יֵהָא ה' שהוא ה' חומשי תורה שנאמר (תהלים קיא) רְאֵשִׁית חֲכֵמָה יְרָאתָ - הַהוֹדוּ, יְרָאתָ בְּגִמְטְרִיא תוֹרָה (611). ד"א אֲנֹכִי ר"ת א' תורה אחת, ג' חמישים שערי בינה, כ' זו מילה שניתנה לאברהם ל' דור. י' עשרת הדיברות שכל המצוות כלולים בהם, הרי אֲנֹכִי. ד"א רְאֵה אֲנֹכִי גִמְטְרִיא רֵאשִׁית רֵאשִׁית רֵאשִׁית רֵאשִׁית (רבינו אפרים) שחצבתי מכסא כבודי הלווחות לכתוב בהם התורה. נִתְּן בְּגִמְטְרִיא ת"ק, כלומר העולם שהוא מִלְחָךְ ת"ק שנה מתקיים בזכות המתנה שנתתי לכם. (רבינו אפרים) בְּרָקָה בְּגִמְטְרִיא 227, קִלְקָלָה בְּגִמְטְרִיא 165, ההפרש 62 בְּגִמְטְרִיא הַאוּכַל. בפרשה הוזהרנו על מאכלות אסורות כדי שתימשך הברכה במעשי ידינו. וימי גוֹי גְּדוּל אֲשֶׁר לוֹ תְּקִים וּמִשְׁפָּטִים צְדִיקִים כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנֹכִי נִתְּן לַפְּנִימָה הַיּוֹם. (דברים ד ה) גוֹי גְּדוּל בְּגִמְטְרִיא 62 [ההפרש בן ברכה לקללה] רְאֵה אֲנֹכִי נִתְּן - סופי תיבות גִּמְטְרִיא א-דני (65) וראשי תיבות רְאֵה אֲנֹכִי נִתְּן לַפְּנִימָה גִמְטְרִיא פֶּאֶר (281) כמו שאמר (ישעיה מט ג) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר. א"נ ר"ת גִּמְטְרִיא פֶּאֶר רמז להקב"ה כביכול בסוד תפארת, וס"ת גִּמְטְרִיא א-דני והוא יחוד קב"ה. וגם הוא רפא כי התורה והמצוות רפואת הנפש וזכותם לזה בזכות אברהם אבינו ע"ה שאמר (בראשית יח כז) וְאֲנֹכִי עֹפֵר וְאֶפְרָי. (חומת אנך)

וְנִתְּמָה אֵת הַבְּרָכָה עַל הַר הַרְזִים וְאֵת הַקְּלָלָה עַל הַר עֵיבָל (יא כט) איתא בחז"ל (בב"ב יז א) אֲרַבְעָה מֵתוּ בְּעֵטוֹ, שֶׁל נֶחֱשׁ. וְאֵלּוּ הֵן: בְּנִימִין בֶּן יַעֲקֹב, נְעֻמָּן בְּנֵי אֲבִי מִשְׁקָה, וְיִשְׂרָאֵל בֶּן דָּוִד. פְּרִש"י - בעצתו של נחש כלומר לא היו ראוין למות אלא שנגזרה גזירת מיתה על כל תולדותיו של אדם הראשון בעצתו של נחש בעטיו תרגום של עצתו. ואיתא בזוהר (דף נז) לוי לא מת כי אם בעטיו של נחש. עֵיבָל ר"ת עֵמֶר, יִשִׁי, בְּנִימִין, לוי. כלאב רמזו באות השני בשמו משום שהיא דעה חלוקה. רמז שמתו בעקבות הקללה שנתקלל האדם בעצתו של נחש. דהיינו שהברכה והקללה תלויים במעשה האדם (מנחת יהודה).

פֶּתַח תְּפִתָּה אֵת דָּדֶךָ לוֹ (טו ח) איתא בחז"ל (בב"ב ט ב) וְאָמַר רַבִּי יֶצְחָק: כָּל הַנּוֹתֵן פְּרוּטָה לְעַנִּי - מִתְבָּרַךְ בְּשֵׁשׁ בְּרָכוֹת, וְהַמְפַיֵּסוֹ בְּדָבָרִים - מִתְבָּרַךְ בְּאַסֵּת עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת. כְּתָב הַבֵּן יְהוּדֵעַ (שם) - נמצא פיוס בפה מרויח חמשה ברכות יותר. ובזה יובן בס"ד שְׂמִיחָה לְאִישׁ בְּמַעֲנָה פִּיּו (משלי טו, כג) שְׂמִיחָה אוֹתִיּוֹת הַמְלִישָׁה שְׂזוּכָה לַחֲמִשָּׁה בְּרָכוֹת מִכָּה מַעֲנָה פִּיּו שְׂמִיפִיּוּ לְעַנִּי. ועוד נראה לי בפרוטה של צדקה, פְּרוּטָה 'פטר ו"ה' מלשון יִפְטְרוּ בְּשֶׁפֶה (תהלים כב, ה) רצונו לומר אם פטר בפיו שפייסו אז יזכה לישש וחמש שהם אותיות ו"ה. והא דמתברך הנותן בשש ברכות, מפני דכל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא (משנה סנהדרין ד, ה) והעולם הוא שש קצוות שהם מעלה ומטה וארבע רוחות ולכן כנגד הששה מתברך בששה. כְּתָב פֶּתַח עֵינַיִם (שם) - אפשר לתת טעם במ"ש רבינו האר"י זצ"ל דע"י הצדקה מייחד קב"ה ושכינתיה וידוע צדקה היא בחינת השכינה ובצדקה גורם ליחוד קב"ה שהוא בחינת ו' עם שכינתיה. ולכן מתברך בשש ברכות בחינת ו' כנגד מה שפעל שגורם יחוד ו' עם השכינה. והמפייסו בדברים בחינת קול ודבור הרומזים לקב"ה ושכינתיה בחינת ו' ה' גִּמְטְרִיא י"א לכן מתברך ב"א ברכות. ועוד יש לרמוז הצדקה גופה גורמת ייחוד קב"ה וע"י הפיוס לבחינת דל מרבה שלום"ו וע"כ דין הוא להתברך באחד עשר כנגד ו"ה. כְּתָב הַכְּלִי יִקֵּר (שמות כה לא) - כי המזבח שלחנו של מקום ב"ה, ובמ"ס (ברכות נה). דרשו זה על שלחנו של אדם אשר ממנו הוא מאכיל לעניים והוא מכפר כמו המזבח ומה שכתבנו הוא קרוב לפשוטו שהמזבח שלחן גבוה, והשלחן של זהב הוא שלחנו של כל באי עולם, כי כולם אוכלים בזכות לחם הפנים שנותנים לכהנים דרך צדקה כמ"ש (ויקרא כד ט) וְהִתְּמָה לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו וגו' ואולי שבעבור זה נחלקו לו' חלות המערכה האחת כי הנותן פרוטה לעני ארז"ל (בבא בתרא טו:) שמתברך בו' ברכות. ועוד כְּתָב הַכְּלִי יִקֵּר (דברים כז יב) מה שבאו במספר י"א, לפי ששם של יה, הוא מדת הדין, שנאמר (תהלים קיח, יח) יִסֵּר יִסְרְנֵי יָדָי, וכן (שם צד, יב) אֲשֶׁרִי הַגָּבֵר אֲשֶׁר תִּפְרְצֵנּוּ יָהּ, וכן עֵזִי וְנִמְרָתִי יָהּ (שמות טו, ב), ונמצא שו"ו ה"א, שבשם הגדול, הוא מדה"ר, וכן כתב רבינו בחי"י, על פסוק פִּי יָד עַל פִּס יָהּ (שמות יז, טז) רוצה הקב"ה לברא את העולם במה"ד, היינו בשם של יה, שנאמר (ישעיה כו, ד) פִּי בְּיָהּ - הַהוֹדוּ צִוּר עוֹלָמִים. וראה שאינו מתקיים עד שיתוף גם ו"ה ל"ה, וזה שאמרנו כאן, הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, לפי שיעקר שטרן בעה"ז, הנגבל בשש קצוות כי שטרן מְמַלְּט שְׂמִימָה מִשְׁלַח הַרְבֵּתָהּ תְּחַת, וּפְרָצְתָּ יָמָה וְקָדְמָה, וגו'. אבל המפייסו בדיבור הרוחני שבו, אז עיקר שטרן העולם הנעלם בשם של ו"ה, דהיינו י"א ברכות, כי דווקא לעה"ב השם מלא ע"כ באו הברכות במספר י"א, וכן אפילו הארורים אין הקב"ה שולח בשטף חימה לאלתר, כ"א ברחמים תחילה מעט מעט אולי ישו בו כדרך שעשה לדור המבול שאם יחזור יהיו גשמי ברכה כך אפילו הקללות באים מצד הרחמים מעט מעט ע"כ באו ג"כ במספר י"א המורה על הרחמים, ומטעם זה כל התוכחות הן של תורת כהנים, הן שבפרשת פרשת כי תבוא, מתחילין בו"ו ומסיימין בה"א להורות שאפילו בְּרָגֵז רַחֵם תִּזְכּוּר.

שאלות

- א. **כָּל צְפוּר טְהוּרָה תֹאכְלוּ.** (יד יא) ארבעה סימנים בעוף טהור, נרמזו במילה **צְפוּר**.
- ב. **הַעֲנִיב תַעֲנִיב לּוֹ מִצְאֵנָה וּמִגְרָנָה וּמִקֶּבֶה אֲשֶׁר בְּרֶכֶף יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ תִתֵּן לוֹ.** (טו יד) מצוות הענקה בעבד או שפחה עבריים שיצאו חפשי לאחר ששנים או ביובל. באיזה מקרים פטור האדון מלהעניק לעבד או שפחה עבריים את מצוות הענקה.
- ג. וְהָיָה הַמְקוּם אֲשֶׁר יִבְחַר יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיכם בּוֹ לְשֹׁפֵן שָׁמוּ שֵׁם שְׁמָה תִבְיֵאוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה אֲתֶם עוֹלְתִיכם וְזִבְחֵיכם מִעֲשֹׂרְתֵיכם וְתִרְמַת יִדְּכֶם וְכֹל מִקְחֵר יִבְרִיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרוּ לִי-הוָה. וּשְׂמִמְתֶם לִפְנֵי יְ-הוָה אֶ-לֹהֵיכֶם אֲתֶם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאִמְהוֹתֵיכֶם וְהַלְוֵי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם (יב יא-יב). בסוף הפרשה הוסיף גם את הלוי הגר היתום והאלמנה – וּשְׂמִמְתֶם לִפְנֵי יְ-הוָה אֶ-לֹהֵי אִמְהָ וּבְנֹתָ וְעַבְדָּהּ וְאִמְהוֹתָ וְהַלְוֵי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיךָ וְהַגֵּר וְהִיתוּם וְהָאֲלֻמָּנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ (טז יא) פרש"י - ארבעה שלי פנגד ארבעה שלי, "בגד ובתה ועבדה ואמתה": אם אתה משלם את שלי, אני משלם את שלי. לכאורה מדוע כאן לא מנה אלא את הלוי.
- ד. **כִּי יִסִּיתָ אֶחִיךָ בֶן אִמֶּךָ** (יג ז) הוא הדין לבן אביו. מה הטעם שכתב **בֶן אִמֶּךָ**.
- ה. **שְׁמֹר אֶת חֻדְשׁ הָאָבִיב וְעֵשֶׂית פֶּסַח לִי-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ כִּי בְּחֻדְשׁ הָאָבִיב הוֹצֵאתָ יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לֵילָה.** (טז א) משמע שיצאו ממצרים בלילה. ואילו בפסוק: וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֶסֶס בְּחֻדְשׁ הָרְאשׁוֹן בְּחֻדְשׁ הָרְאשׁוֹן מִמִּקְרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לַעֲיֵנִי כָּל מִצְרַיִם. (במדבר לג א) משמע שיצאו ביום.
- ו. ראייה בפרשה שהקונה עבד עברי כאילו קונה אדון לעצמו.
- ז. איתא בחז"ל (סנהדרין ז ח) **אֵין בֶּן דּוֹד בָּא אֲלָא בְּדוֹר שְׂכוּלוֹ זְכָאִי** או **כּוּלוֹ חַיִּיב בְּדוֹר שְׂכוּלוֹ זְכָאִי**. לכאורה איך ייתכן שיבוא בדור שכולו חייב, הרי צריך שיהיו זכאים לכך, ועוד מהיכי תיתי שדור שכולו חייב טוב יותר מאשר שדור שרק רובו חייב ויש בו כמה צדיקים.
- ח. **לֹא יִקְשֶׁה בְּעֵינֶיךָ בְּשִׁלְחָתָךְ אֹתוֹ חֲפְשִׁי מֵעַמְּךָ כִּי מִשְׁנָה שְׂכָר שְׂכִיר עֲבָדָה שֵׁשׁ שָׁנִים וּבְרֶכֶף יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה.** (טו יח) לכאורה למה יקשה בעיניו הרי מתחלה לא נמכר אלא לשש שנים?
- ח. **כָּל עוֹף טְהוּר תֹאכְלוּ.** (יד ט) איתא בחז"ל (חולין סג ב) - גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעופות טהורים מרובים על הטמאים – לפיכך מנה הכתוב את הטמאים, ללמדנו שכל השאר טהורים. לכאורה המילה **כָּל** מיותרת. מה בא לרבות. **איזה בשר מותר לבשל עם חלב.**
- ט. **כִּי פָתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לּוֹ וְהַעֲבַט מֵעֵבִיטְךָ דֵּי מַחְסְרוֹ אֲשֶׁר יִחְסַר לוֹ.** (טו ח) איתא בחז"ל (בב"ב י) **רַב פֶּפֶא הוּא סְלִיק בְּדַרְגָּא** [היה עולה בסולם], **אִישׁתְּמִיט כְּרַעֲיָה בַעֲי לַמִּיפֵל** [נשמטה רגלו ועמד ליפול], **אָמַר: הַשְׂתָּא כֵּן אִיחִיב מָאן דְּסַנֵּי לָן** [עכשיו כך התחייב מי ששונא אותנו], בלשון נקייה, והתכוון לומר: אני, **כַּמְחַלְלֵי שְׁבֹתוֹת וְכוּעוּבְדֵי עוּבְדֵי זְרָה** שמיתתם בסקילה! **אָמַר לֵיה [לוֹ] חַיִּיא בְּרַב רַב מְדַפְתִּי לְרַב פֶּפֶא: שְׂמָא עֲנִי בָּא לִידְךָ וְלֹא פְרַנְסַתּוּ.** מנין לרבי חייא בר רב שעונש זה בא על הימנעות מצוות הצדקה.
- י. **הָאָמַר: 'סְלַע זֶה לְצִדְקָה, בְּשִׁבְלֵי שִׁיחֵי בְנֵי, וּבְשִׁבְלֵי שְׂאֲזָפָה לְעוֹלָם הַבָּא' – הָרִי זֶה צְדִיק גְּמוּר!** (בב"ב ב) איתא בחז"ל שבמצוות הצדקה אפילו שלא לשמה מועיל, דמה לו לעני אם הוא שלא לשמה. זהו שאמר הכתוב (טו ז) **וְלֹא יִרַע לְבָבְךָ בְּתַתָּה לּוֹ כִּי בְּגַלְלֵי הַדְּבָר הַזֶּה יִבְרַכְךָ יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ.** היינו כמו שאמרו עשר בשביל שתעשר, ועם כל זה עדיין נחשב צדיק גמור. (מהר"ט). מה הטעם שכתוב **וְלֹא יִרַע לְבָבְךָ**, ב' כפולה. הול"ל **לְבָבְךָ**.
- כ. **לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בְּחֻלֵב אִמּוֹ** (יד כא) מספר החודשים שצריכה אישה מיניקת להמתין מיום שנולד התינוק ועד שתינשא לאיש אחר.
- כ. מספר הימים בהם קוראים את ההלל. רמזו בפסוק (טו טז) **וְהָיִיתָ אֲדָ שְׂמֵת.** (בשנה פשוטה)
- ל. **וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדֶּךָ יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ** (טו טו) מספר השמיטות שהיו ישראל במצרים.
- מ. **בְּנִים אֲתֶם לִי-הוָה אֶ-לֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְדוּ וְלֹא תִשְׁמִי קְרָחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת.** (יד א) תרגום ירושלמי **בְּנֵין תְּבִיבִין**. ולכן אם מת אביכם הבשר ודם **לֹא תִתְגַּדְדוּ**, שהרי אינכם יתומים כי יש לכם אב שהוא חי וקיים יתברך ויתעלה שמו. אבל עכו"ם כשמת אביו יש לו להתגודד, שאין לו עוד אב כי אם עצו ואבנו שאין בהם מועיל. (דעת זקנים) משמע שרק בני ישראל קרויים בנים לה' ולא אומות העולם. לכאורה קשה מהפסוק: **כֹּה אָמַר יְ-הוָה בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל** (שמות ד כב) בני ישראל הם בנים בכורים לשון חשיבות וחביבות, משמע שאומות העולם הם גם בנים של ה'.
- נ. **הַשְּׂמֵר לָךְ פֶּן תַּעֲלֶה עִלְתֶּיךָ בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר תֵּרְאֶה.** (יב יג) מה הטעם שהחמיר הכתוב כל כך לאסור הבמות משבנה בית עולמים. והוא נקרא איסור שחוטף חוץ ועונשו הוא כרת במזיד או קורבן חטאת בשוגג.
- נ. **לֹא תוּכַל לְאָכַל בְּשַׁעְרֵיךָ מַעֲשֶׂר דָּגָן וְתִירֹשֶׁה וַיִּצְהַרְךָ וּבְכֹרֶת בְּקֶרֶךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל גְּדֵרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדַר וּנְגַדְתֶּיךָ וְתִרְוַמַת יָדְךָ.** (יב יד) לכאורה הרי הבכור אינו נאכל אלא לכהנים, והוא קרא בישראל כתיב.
- ס. **הֲלֹא הֵמָּה בְּעֶבֶר הִיָּרְדֵן אַחֲרַי דָּרָךְ מְבוֹא הַשְּׂמֵשׁ בְּאֶרֶץ הַפְּנִיעֵנִי הַיּוֹשֵׁב בְּעֶרְבָה מוּל הַגְּלִל אֲצֵל אֱלוֹנֵי מְרָה.** (יא ל) פרש"י - אחר העֲבַרְת הִיָּרְדֵן הַרְבֵּה, וְהָלָא לְמַחְזֵק וְנָהוּ לְשׁוֹן אַחֲרַי כָּל מְקוֹם שְׂנְאָמַר "אַחֲרַי", מְפַלֵּג הוּא. מה המרחק אותו עשו בני" באותו יום שעברו את הירדן ובאו להר גריזים והר עיבל. והיה זה בקפיצת הדרך.
- ע. **בְּנִים אֲתֶם לִי-הוָה אֶ-לֹהֵיכֶם** (יד א) על איוה מתים אסור להתאבל עליהם, אפילו אם מדובר בבנו או באחיו.
- פ. **הֲלֹא הֵמָּה בְּעֶבֶר הִיָּרְדֵן אַחֲרַי דָּרָךְ מְבוֹא הַשְּׂמֵשׁ בְּאֶרֶץ הַפְּנִיעֵנִי הַיּוֹשֵׁב בְּעֶרְבָה מוּל הַגְּלִל אֲצֵל אֱלוֹנֵי מְרָה.** (יא ל) נתן להם סימן, שאם ילכו אחריו דרך המערב ימצאום בארץ האמורי היושב בערבה נחה הגלגל **אֲצֵל אֱלוֹנֵי מְרָה** הוא שכם (רבינו בחיי). לשם מה צריך את הסימנים הללו שְׂהָרִי על יְדֵי עֲמוּד הַעֲנָן הֵם הִיוּ הוֹלְכִים.
- צ. רמז בשם המצווה לדברי המשנה (פאה ח ח) - **מִי שֵׁינֵשׁ לוֹ מְאֻתִּים זוּי, לֹא יִטַּל לְקַט, שְׂכָחָה, וּפְאָה, וּמַעֲשֶׂר עֲנִי.**
- ק. מספר המצוות בפרשות ראה שופטים וכי הצא, כשליש מתרי"ג המצוות.
- ק. **וְאֵת בַּת הַיַּעֲנָה** (יד טו) והוא הדין ליענה עצמה. מה הטעם שנקט ליה קרא **בַת**.
- ר. רבי אומר (דברים יב, כא) **וְזָבַחְתָּ, כְּאֲשֶׁר צִוִּיתָךְ מִלְמַד שְׁנִצְטוּה מִשֶּׁה עַל הוֹשֵׁט וְעַל הַקְּנָה וְעַל רוֹב אַחַד בְּעוֹף וְעַל רוֹב שְׁנַיִם בְּבַהֲמָה.** (חולין כח א) והוא רמזו בתיבה **כְּאֲשֶׁר**.
- ש. **אֶת הַגְּמֵל וְאֶת הָאֲרָנְבַת וְאֶת הַשֶּׁפֶן כִּי מַעֲלָה גְרָה הֵמָּה וּפְרָסָה לֹא הִפְרִיטוּ טְמְאִים הֵם לָכֵם.** וְאֵת הַחֲזִיר כִּי מִפְרִיס פְּרָסָה הוּא (יד ז ח) כאן מנה את הגמל הארנבת השפן והחזיר, ואילו בפרשת שמיני (ויקרא יא ד-ו) מנה את הגמל השפן הארנבת והחזיר, מה הטעם ששינה את הסדר. (רמז ד מלכויות)
- ת. **אָפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה בָּךְ אַבְיוֹן כִּי בְרַךְ יִבְרַכְךָ יְ-הוָה בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ.** (טו ד) בזמן שעושים רצונו של מקום. לכאורה אם לא יהיה אביון למי יתנו מעשר עני? שהרי שנה ג' של שמיטה היו נותנים מעשר עני במקום מעשר שני. מהו ההבדל בין אביון לבין עני?

תשובות

- א. אצבע יתירה, זפק, אינה דורסת, קורקבנו נקלף. אלו ארבעה סימנים נרמזו במילת **צפור**. אותיות שניות של הסימנים אלו והם: **אצבע הצ'**, **זפק הפ'**, **דורס הו'**, **קרקבן הר'**, **הרי צפור**. (טעמי המצוות)
- ב. ברח העבד (אפילו אם מיד לאחר שברח נשלמו שש שנים או שברח ופגע בו יובל) או פדה את עצמו בכסף, אדונו אינו מחוייב במצוות הענקה. (קידושין טז ב) *
- ג. ג' רגלים חייבים כל ישראל לעלות לרגל, וגם האלמנה השרויה אצלו בשמחה, וחייב לשמח את כולם. כאן מיירי שעלה לירושלים לאכול מעשר או להקריב קרבנותיו (שלא ברגל) ואז אין נמצא שם הגר היתום והאלמנה רק הלוי בשביל עבודתו בבית המקדש. (טעמא דקרא)
- ד. דיבר הכתוב בהווה – לפי שהוא אוהבו ורגיל אצלו יותר מאחיו בן אביו, לפי שאינו חולק עמו בנחלה. (החזקוני) וכ"כ הרא"ש שהוא חביב עליך ששניכם יצאתם מבטן אחת. וכתוב (שה"ש ח א) **מי יתננה קפח לי יונק שדי אמי** [כיוסף לבנימין שאהבו בלבו - מ"ר]. אבל בני האב אינם אוהבים זה את זה כל כך בשביל הירושה.
- ה. הורשו לצאת בלילה – לפיכך לא אמר הכתוב **בלילה** אלא **לילה** לרמוז על שעה שהורשו לצאת שנאמר (שמות יב לא) **ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו**, לכך תרגם אונקלוס **ועבד לך גסין בליליא**, כדי שלא תבין כי ההוצאה היתה בלילה. (רבינו בחיי) ואיתא במדרש (תנחומא) אמר ליה משה: כך ציונו הקב"ה, **ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר**, וכי גנבים אנחנו שנצא בלילה, לא נצא, אלא **בנד רמה לעיני כל מצריים**. *
- ו. **והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך**. (טו טז) אין **והיה** אלא לשון שמחה, שמחה היא לך שעבדך מעיד עליך שאתה מתנהג עמו באופן כזה שלפעמים נדמה לו שהוא האדון. (אזנים לתורה) **דתניא**: "כי טוב לו עמך" – עמך במאכל עמך במלשמה, שלא תהא אמה אוכל פת קנהך והוא אוכל פת קיברך, אמה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש, אמה ישן על גבי מוכים והוא ישן על גבי הסבון. מפאן אמרו: כל הקונה עבד עברי קונה אדון לעצמו. (קידושין כ א) *
- ז. זכות יש ללמד על אותו הדור שכולו חייב שבדור כזה אי אפשר להיות זכאי, כי אין אפילו צדיק אחד שיהיה אפשר ללמוד ממנו. משא"כ אם יש בדור אפילו צדיק אחד כבר יש טענה על השאר הלא יכלתם ללמוד ממנו ולהיות צדיקים כמוהו. (מורג חרוץ) *
- ח. חלה העבד ג' שנים אין חייב להשלים והיינו דמסיים **פי משנה שוכר שכיר עבדך** היינו ג' שנים. **א"נ** מיירי שנמכר לו לעולם, שאמר לו בתחילה שלאחר שש שנים ירצע וישאר עובד עד עולם, קמ"ל שיכול לחזור בו ועל כן אמר **לא יקשה בעיניך**. (טעמא דקרא) וכ"כ האור החיים – ולפי זה הדין יתן שאם חלה ג' שנים אינו צריך להשלים כי יש בזה תשלום ממון שנתן בו, לפי ששכיר עובד ביום, עבד עובד ביום ובלילה.
- ח. חגבים טהורים בא לרבות שמותרים באכילה. (החזקוני) כל הבשר אסור לבשל בחלב – חוץ מבשר דגים וחגבים. ואסור להעלות עם הגבינה על השלחן – חוץ מבשר דגים וחגבים. הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וחגבים (חולין, קג ב).
- ט. טעמי המקרא על התיבות **פתת תפתת** הם דרגא תביר, שפירושו שהמדרגה נשברה, מכאן רמז שמי שאינו פותח את ידו לעני ומתעלם מן הצדקה, תישבר הדרגא תחתיו. (הגרא"א)
- י. יצר הטוב מקבל את חלקו לעולם הבא, שהרי נחשב צדיק גמור, וגם היצר הרע יתרצה בחלקו לעולם הזה, מאחר שעתידי להתעשר, אם כן לשני **לבקב** לא ירע בתוך הצדקה לעני. כדאיתא במשנה (ברכות ט ה) **ככל לבקב**, **בשני יצריך**, **בניצור טוב ובניצור רע**. (נחל יצחק)
- כ. כ"ד חודשים – חוץ מיום שנולד וחוץ מיום שנתארסה בו צריכה להמתין המינות עד שתנישא. וכן נפסק בשו"ע (אה"ע סי' יג סי"א) – גזרו חכמים שלא ישא אדם ולא יקדש מעוברת חבירו ולא מניקת חבירו עד שיהיה לולד כ"ד חדשים חוץ מיום שנולד ויום שנתקדשה בו. **תבשל** בגימטריא (732) תש"ל וב' ימים. כיצד שס"ה ושס"ה הרי תש"ל וב' ימים הרי **תבשל**. ואמר רחמנא **לא תבשל**. שס"ה הוא מינין שנות החמה, דצריכה להמתין חדשי חמה ולא חדשי הלבנה. (מושב זקנים)
- כ. כ"א ימים – **והיית אף שמת**. דימי קריאת ההלל כ"א ימים כמנין **אף**. (הרא"ש) *
- ל. ל' שמיטות היו ישראל במצרים, ונכתב **פי עבד היית בארץ מצרים**. כמנין **פ"י** שמיטות שעולים למספר רד"ו שנים. (רבינו אפרים)
- מ. מתן תורה גרם – כשאמרו בני ישראל **נעשה ונשמע** נהפכו לבנים לה' ולא אומות העולם, מאחר והגויים מאנו לקבל את התורה. אולם לפני מתן תורה כלל האומות גם נקראו בנים ואולם בני ישראל היו בנים חביבים יותר בזכות האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב וזהו **בני בכרי ישראל** וזהו שאמרו **חז"ל קב"ה ואורייתא וישאל חד** הוא (קובץ הערות לרבי אלהן וסרמן הי"ח).
- נ. נמנעו ישראל לעלות לרגל ומזבחים ומקטרים בבמות, ומשהתחילו לזבוח ולקטר בבמות עוד הוסיפו למעול מעל לזבוח ולקטר לעגלים שבבית אל ושבדן שהעמיד ירבעם בן נבט. (החזקוני)
- נ. נקבות בכורות הכתוב מדבר ודרכן של ישראל לאכלן בירושלים. **א"נ** היו מפרישין ממנו שני ולדות, הראשון של בהמה הבכור לכהן, והשני להם. ודרכן של ישראל לאכול בירושלים את שלהן כעין מעשר שני. **א"נ** בככור ממש הכתוב מדבר ועם הכהנים מדבר כי הכהנים והלויים בכלל ישראל הם, כמו **לפניי** – **הנה אף להיך תאכלנו** (להלן טו כ) שפירושו מי שחייב לאכול. (החזקוני) (וכן פרש"י)
- ס. ס' מיל לפחות – איתא בחז"ל (סוטה לו א) בא וקרא פמה נסים נעשו באותו היום: **עברו וישאל את הנבון**, וקאו להר גריזים וקטר עיבל יתר מששים מיל, ואין כל פריה יכולה לעמוד בפניהם, וכל העומד בפניהם מיד נתרוז (לוקה בשלשול), **שנאמר** (שמות כג כז): **את אימתי אשלח לפניך והמתי את כל העם אשר תבא בהם וגו'.** *
- ע. עיר הנדחת שמתו אסור להתאבל עליהם. כתב רבינו בחיי (יד א) – נסמכה פרשה זו לעיר הנדחת להורות שאסור להתאבל על מתי עיר הנדחת (אפילו) איש על בנו ועל אחיו.
- פ. פסקו העננים לאחר פטירת אהרן כהן לפיכך היה צריך לתת להם סימנים כדי לדעת את הדרך. **הלא המה בעבר הנבון ס"ת אהרן**. (בעה"ט)
- צ. צדקה בגימטריא 199 שהם מאתיים חסר אחד. והוא שאמרו מי שיש לו מאתיים זוז לא יטול מן הצדקה. ופחות מכך נוטל (שנים מקרא בשם רבי חיים ויטאל) והטעם בזה לפי שאלו מספיקים לשנה אחת לכסות ולמזונות. (הרע"ב)
- ק. ק"ע מצוות בפרשות ראה שופטים וכי תצא – לומר לך שאת הברכה אפשר לקבל דרך קיום ודקדוק המצוות ולא רק על הר גריזים. (אזנים לתורה)
- ק. קשה בשרה כעץ כשהיא גדולה – ואינה ראויה לאכילה אלא כשהיא קטנה לפיכך נקט **בת**. (החזקוני, הרא"ש)
- ר. רובו של אחד כמוהו ר"ת (למפרע) **פאשר**. שהרי **א'** אחד בעוף, **ש'** שנים בבהמה, **ר'** רובו של אחד כמוהו. **ר'** רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה. (תוס' שם) **פאשר צויתך** בגימטריא **רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה** (1047) (הרא"ש) **אשר אל"ף אחד**, שי"ן שנים, רי"ש רוב. ונוקי המועט באותו ששחיתו מועט דהיינו בעוף, הרי אחד בעוף, ושנים בבהמה, ורוב קאי אתרוייהו. (דעת זקנים)
- ש. שקולה האחרונה כשלושתן או יתירה מהן, דאיתא במדרש שזה מכוון כנגד ד' מלכויות גמל הוא בבל, שפן הוא פרס, ארנבת זו יוון וחזיר הוא אדום. והנה מלכות בבל ע' שנה ואח"כ בטלה, מלכות יוון ק"ג שנה ומלכות פרס נמשך מלכותה עד דאתי משיח, ומלכות אדום כנגד כולם להכי חשיב להו כאן משה רבינו כסדר הזה. (טעמא דקרא)
- ת. תאב האביון יותר מעני – אביון לא יהיה באותו זמן שהוא רע יותר מעני, אבל עניים יהיו בעולם כל הזמן, בין שעושים רצונו של מקום בין שאינם עושים רצונו של מקום ולהם יתנו מעשר עני. (מושב זקנים)

וְשִׁמְחַת בְּחַגְגֵי אֶתְהָּ וּבְחַגְגֵי יוֹבְהָ וְעַבְדֵּי וְכוּ' (טו יד) בַּפֶּסַח לֹא נֹאמַר שְׂמֵחָה, וּבַעֲצֵרֶת נֹאמַר חֵד שְׂמֵחָה (דְּבָרִים טו יא) וְשִׁמְחַת לִפְנֵי יְ-הוָה אֶל-לֵהֲיִיךְ, וּבְסוּכוֹת ב' שְׂמֵחַת וְשִׁמְחַת בְּחַגְגֵי וְכוּ' וְהַיִּיתָ אֶף שְׂמֵחָה. וְהַבִּיאֹר בִּזְהָ מְשׁוּם שֶׁבַּפֶּסַח עֵדִיין לֹא קִיבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה עַל כֵּן לֹא כָּתַב שְׂמֵחָה, וּבַעֲצֵרֶת שְׁקִיבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה כְּתִיב בִּיהָ חֵד שְׂמֵחָה, וּבְסוּכוֹת שֶׁכָּבַר נִמְחָלוּ הַחֲטָאִים אַחֲרֵי יוֹם הַכִּיפּוּרִים, כְּתִיב ב' שְׂמֵחַת, וְזֶהוּ דְכָתִיב וְהַיִּיתָ אֶף שְׂמֵחָה, ר"ת שְׂמֵחָה לֹא מִמְּךָ חֲטָאִים. (אֲמָרוֹת ה')

*** מִקּוּרוֹת / חִידוּדוֹן ***

ב. לדעת הרמב"ם מצווה זו אינה חלה על מי שמוכר את עצמו לעבד אלא רק במי שנמכר על ידי בית הדין אולם לדעת בעלי התוספות ישנו חיוב להעניק גם לעבד שמכר את עצמו. ישנן דעות הסוברות שחיוב המצווה חל רק אם האדון מסר לעבדו שפחה כנענית כדי שתוליד ממנו ילדים. כתב הרמב"ם - כל המשלח עבדו ואמתו ריקם עובר בלא תעשה שנאמר **לֹא תִשְׁלַחְנוּ רִיקִים** והרי הכתוב נתקן לעשה שנאמר **הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לּוֹ** אחד היוצא בסוף שש או שיצא ביוכל או במיתת האדון וכן האמה העבריה שיצאת באחד מכל אלו או בסימנין הרי אלו מעניקין להם אבל היוצא בגרעון כסף אין מעניקין להם שנאמר **וְכִי תִשְׁלַחְנוּ חֲפְשֵׁי מַעֲמֵךְ** וזה לא שלחו חפשי אלא העבד נתן שאר הדמים שנשאר לו לעבוד בהן ואח"כ יצא **הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לּוֹ מִצֵּאֲנֶךָ מִגֵּרְנֶךָ וּמִיִּבְבֶּךָ** בענין צאן גורן ויקב דברים שיש בהם ברכה מחמת עצמן הוא שהיבב להעניק לו מהם אבל הכספים והבגדים אינו חייב ליתן לו מהם וכמה נותן לו אין פחות משווה שלשים סלע בין מין אחד בין ממינין הרבה כשלשים של קנס העבד שנאמר בו **יֵתֵן לְאֲדוֹנָיו** בין שנתברך הבית בגללו בין שלא נתברך שנאמר **הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לּוֹ** מ"מ א"כ למה נאמר **אֲשֶׁר בְּרַכְךָ** הכל לפי הברכה חל לו. (הלכות עבדים ג יד)

- ה. א"נ על ליל הסדר נאמר (תהלים קלט יב) **וְלִלְיָהּ פִּיּוֹם יְאִיר פְּהַיְשִׁיכָה פְּאוּרָהּ** ויש לו דין של יום.
- ו. **כָּל הַקּוֹנֵה עֶבֶד עֲבָרֵי כְּקוֹנֵה אָדוֹן לַעֲצֻמוֹ** - וקשה מאי אדון די לו להיות כאדונו ויש לומר כדאיתא בירושלמי דפעמים אין לו אלא כר אחת אם שוכב עליו בעצמו אינו מקיים כי טוב לו עמך ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבדו זו מדת סדום נמצא שע"כ צריך למסור לעבדו והיינו אדון לעצמו. (תוספות שם)
- כתב המאירי - **חַיִּיב הָאָדוֹן לְהַשׁוּת עֶבֶד עֲבָרֵי בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתָּה שֶׁנֹּאמַר כִּי טוֹב לּוֹ עִמָּךְ** עמך במאכל עמך במשתה שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה ישן על גבי מכין והוא ישן על גבי התבן מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו ודבר זה יראה לגאונים שמצווה הוא על האדון ומדת מוסר ודרך ארץ שלמדתהו תורה אבל אם לא עשה כן אין העבד יכול לכופו בדין וכן כתבו שבזמן הזה אע"פ שאין דין עבד עברי נוהג משבטלו היובלות מדת חסידות ודרך ארץ לא בטלה וכן מי ששוכר שמש קבוע לביתו כל הדרכים האלו בו והרוצה להפקיע חובתו יתנה עמו עד שלא יכנס בביתו ואין בזה משום מתנה על דברי תורה הואיל ועקרה אינה אלא מדת חסידות ונמצא הענין כעין מה שאמרו במציעא פרק פועלים בשוכר את הפועלים שאם מנהג המדינה לזון יזון ונאמר שם בר' יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא ושכר לנו פועלים והלך ושכר להם מזונות ואמר לו אביו בני אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתה לא יצאת ידי חובתך אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית ואע"פ שביארנו שאם יש מנהג בעיר הכל הולכין אחר המנהג וכמו שאמרו שם בתלמוד המערב זאת אומרת מנהג מבטל הלכה ואף זו מנהג להאכיל פת קיבר לשמשו שמא אין מנהג אלא כשבעל הבית אף הוא אוכל בדוחק אבל שיהא הוא אוכל פת נקיה ומאכיל קיבר אין מנהג מועיל לעבור על דברי תורה אלא אם כן בתנאי ואפילו התנה אינו רשאי להאכילו דברים שאין אדם רגיל באכילתם שהרי במעשה שהזכרנו שאלו פת קטנית תנן או פת וקטנית תנן והשיבו דרך צחות צריכה וכו' כמודיא דלברות כלומר דוקא פת וקטנית ולא פת קטנית אפילו בתנאי הילכך אף בתנאי אינו מאכילו פת מורסן או פת משונה ביותר וכן במשכבו ושאר הדברים וירא שמים יתנהג כמעני אמרו בתלמוד המערב ר' יוחנן אכיל קפר יהיב לעבדיה שתי חמר ויהיב לעבדיה קרי עליה הלא בבטן עשני עשהו ומכל מקום חכמי ההר כתבו שאף בלא תנאי אם יש לבעל הבית בנים ובנות ומשווהו עמהם יצא ידי חובתו ואע"פ שמרויח לעצמו ומענג את נפשו שלא עמך דוקא אלא עם בני ביתך הבני חורין.
- ז. **כְּתַב הַבֵּן יְהוּדֵעַ** - נראה לי בס"ד דור **שְׁפוּלוֹ זְפֵאִי**, ז'ך י"א' שמזככים ומבררים את י"א סימני הקטורת על ידי מצוות ועמ"ש שכל הדור יתעסקו בבירור זה. או יובן **שְׁפוּלוֹ זְפֵאִי** שעושין תשובה מאהבה או פולו **חַיִּיב** שעושין תשובה מיראה כי **חַיִּיב** הוא אותיות **ח"י י"ב** ששמונה עשרה פעמים שתיים עשרה [12=18×216] עולה מספר **יְרָאָה** [216] או עולה מספר **גְּבוּרָה** [216] שכולם ימתיקו הגבורה. (סנהדרין צח.)
- ובמסכת עירובין כתב** - ואמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין צח.) אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב דהיינו הכל תחת ממשלת היצר הטוב או יהיו הכל תחת ממשלת היצר הרע אך כל עוד שהיא **קְדוּשָׁה דְשִׁשְׁתַּיִּי** אז תהיה גאולתה קשה והו' **לֹא קָרִיבָה וְלֹא תִמְיָמָה** שאם יהיה בדור שכולו חייב אז תשבע הקליפה הרבה וממילא תקיא הכל מרוב שובעה ובזה גאולה תהיה לארץ. (בן יהוידע - עירובין ג.)
- ח. **כְּתַב רַבִּינוּ בְּחַיִּי (טו טו)** - **וְהַיִּיתָ אֶף שְׂמֵחָה** והלא כבר נאמר **ושמחת בחגך**, אלא למד שישמח בכל שבעת הימים, זהו **אֶף** כלומר עד שיעברו כ"א ימים מתשרי, ואחר **א"ך** ימים כבר עברו שבעת ימי הסוכות. **ויתכן** עוד שבא לרמוז שראוי לו למעט בשמחת העוה"ו לשון **אֶף** לשון מועט הוא, ומפני ששמחה כבר בחג הפסח שהוא תחלת קציר העומר, וגדלה שמחתו בחג הקציר וכענין שכתוב (ישעיה ט ב) **שְׂמֵחָה לִפְנֵיךָ כְּשִׂמְחַת בְּקִצְרֵךְ**, ועתה בחג האסיף כי יאסוף תבואתו ופירותיו, צמרו ופשתו שמנו ושקויו, ותבא לו מנוחה והשקט אחר היגיעה והטורח והעמל הנה שמחתו כפולה, ועל כן יזכר הכתוב הזה בחג הסוכות **וְהַיִּיתָ אֶף שְׂמֵחָה** כדי למעט השמחה, שהרי כל אכין ורקין מעוטין, ולמדך הכתוב שיתנהג האדם בשמחת העולם הזה בדרך בינוני. ואף בזמן עשית המצות ראוי לו שישמח וירעד, וכענין שדרשו רז"ל (תהלים ב יא) **עֲבָדוּ אֶת יְ-הוָה בְּיִרְאָה וּבְגִילוֹ בְּרַעְדָה**, במקום גילה שם תהא רעדה, לפי שבעוה"ז יש בו יצה"ר שהוא נמשך אחר השמחה ואין הצדיקים בטוחים בעצמם, אבל עיקר השמחה ושלמותה הוא לעוה"ב בראית פני שכינה, בשפע שאין לה הפסק, ובתוספת השגה ותענוג שאין לו תכלית, וכן אמר ישעיה ע"ה (ישעיה כט יט) **וְיִסְפּוּ עַנְוִים בִּי-הוָה שְׂמֵחָה וְאֲבִיוֹנֵי אֲדָם בְּקִדּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְגִילּוֹ**.
- ט. **נֹרְאָה שֵׁישׁ כִּאֵן חֲמִשָּׁה נְסִים גְּדוֹלִים שֶׁהֵם עֲצוּמִים בְּיוֹתֵר** האחד שעברו הירדן בהרבה והשני קפיצת הדרך שהלכו יותר מששים מיל והשלישי שאין כל בריה יכולה לעמוד בפניהם מפני אימה והרביעי כל העומד בפניהם מיד נתרו והחמישי שהספיק להם זמן היום שהוא לבדו לכתוב בו דברי התורה בשבעים לשון. ואף על פי שעברו שעות הרבה מן היום במעבר הירדן וגם בהליכתם וביאתם להר גריזים והר עיבל וגם להעלות עולות ושלמים ולאכול ולשמוח ולברך ולקלל ולקלל האבנים כי הכל היה באותו היום לבדו עד שבאו ולנו בגלגל **ונעשו להם חמשה נסים אלו בזכות התורה שהיא חמשה ספרים**. (בן יהוידע סוטה לו.)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת ramnadlan018@gmail.com